Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, dne 3. decembra 1936. Štev. 19. Letnik LXXVII. (šol. leto 1936./37.)

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list z članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3113

„Razpadanje družbe“

Pod tem naslovom je prinesel pred kratkim neki naš dnevnik »kritično« razmišljanje o stanovskih organizacijah. Hotelo bi biti socialnohigiensko in menda celo duhovito, a je v svojem bistvu le krivično, v svoji koncepciji pa tako konfuzno, da bo služilo lahko še poznim rodovom kot žalosten dokument brezglavosti nekaterih današnjih družboslovcev in politikov.

Če predpostavimo še dejstvo, da je ta družbosloven dragulj napisal novinar, ki je sam organiziran v svojem stanovskem udruženju, potem nam skoraj manjka izraz, s katerim bi mogli po zasluženju označiti tako pisarjenje. Da smo učitelji pri tem »razpadanju družbe« primerno udeleženi in temu pravično tudi apostrofirani, se razume samo po sebi.

»Vsaka druščina, ki še daleč ni stan, ima za varstvo svojih, menda samo njim lastnih interesov, posebno društvo in celo pisarno, ki neprestano kliče vse, ki še niso v imeniku članstva, naj se vendar zavedajo dolžnosti »stanovske solidarnosti«.

»Pri tem pa ne gre za to, da bi se ljudje sorodnega vsakdanjega opravila združevali, da bi združeni čim bolj služili človeštvu ali narodu —, da bi n. pr. učitelji z medsebojno podporo skrbeli, da bo šola čim bolj izobraževala in vzgajala otroke, da bi bili učbeniki čim cenejši in čim prikupnejši, da bi otrokom ne bilo treba zmrzovati, ko pridejo z mokrimi čevlji v šolo — ne, stanovsko udruženje za to ni, stanovsko udruženje, varuje samo stanovske interese, interese otrok in staršev pa naj varujejo ‚drugi‘ . . .«

To so besede našega učenega družbenega zdravoslovca.

Pa še to:

»Liberalizem je družbo razbil na posameznike, pod vplivom marksizma in njegovih gesel se ti zbirajo v krdela. Trenje je tu — razredna borba, ki jo je uvedel marksizem in ki v **ta namen** (podčrtal pisec tega članka) zbira državljane v fronte, ki tekmujejo med seboj.« . . . »Tako družba razpada v posamezna krdela, med katerimi ni prijateljskih vezi, ker na frontah je edina zveza — morilno orodje.«

Ne glede na to da pričajo taka izvajanja o neverjetno pomanjkljivem zgodovinskem znanju ter kažejo popolno nesposobnost geneze družabnega dogajanja, ko se zamenjujejo vzroki s posledicami, imamo tu še klasičen primer nerealnega življenjskega gledanja.

Resnica je: kakor drugi stanovi, ki so — kar je tudi res — v dotičnem članku tako ljubeznivo apostrofirani, se čutimo tudi mi učitelji primorane, da se združujemo v svoji stanovski organizaciji. Premnogo je žal razlogov, da bi se mogli temu odpovedati, da bi se smeli upreti temu »marksističnemu« vplivu. Tudi ni izgleda, da bi se ti razlogi manjšali, ravno nasprotno je resnica. Kar velja za nas, velja brez dvoma tudi za vse druge stanove. Velja celo za stanove, ki iz svojih finančnih in obratnih kontoarjev oblikujejo usodo milijonom in milijonom. Ti gospodje bi gotovo podpisali v celoti totalitarna izvajanja dotičnega člankarja, akoravno so bili sami že organizirani, ko o marksizmu na svetu še ni bilo duha ne sluha ter pomenjajo vse naše današnje stanovske organizacije pravi mikrokozem proti njihovim orjaškim zvezam.

Na ljubo takim totalitarnim vzdihovanjem se ne bo nič spremenilo, ker se spremeniti ne more. Mi učitelji smo zaenkrat še tega mnenja, da je potrebno, da se čuje tudi naš glas povsod, kjer se reže naša usoda in ne moremo prepustiti reševanja svojih življenjskih vprašanj kakim imaginarnim instancam, o katerih nam žal tudi članka ne ve povedati ničesar konkretnega. Da bi pa mogli čakati s prekrižanimi rokami na tisti veliki moment, ko bo kak človeški mesija, tisti »dober krstjan« obnovil krščansko družbo ter bi »bremena in dobrote družbe prav razdelil med vse«, za to smo učitelji in tudi drugi stanovi, — ne izvzemši člankarja samega — preveč priklenjeni na to žalostno dolino solz in zato žal preveč nestrpni.

Ne preostaje nam torej drugo, nego da se še nadalje zbiramo v posamezna krdela, ker se zavedamo, da smo tudi tako še vedno sestaven del družbe, ki ne sme trpeti, da njena posamezna krdela propadajo, če noče ona sama propasti. V tolažbo člankarju pa lahko zaupamo skrivnost, da je že dovolj preskrbljeno, da naše morilno orodje ne eksplodira ter lahko še nadalje mirno piše svoja razmišljanja o idiličnih razmerah bodočega človeškega občestva.

Če je »nesrečni« liberalizem razkropil družbo na posameznike ter jih nezavarovane in izolirane izročil v izkoriščanje drugih močnejših posameznikov, slediti moramo — hočeš, nočeš — naravnemu nagonu samoohrane in samoobrambe, toliko časa, dokler nam zaradi take atomizacije in nezavarovanosti grozi nevarnost telesnega in duševnega ter s tema tudi moralnega propadanja.

»Kjerkoli se združijo trije v mojem imenu, tam sem tudi jaz med njimi,« velja za vse, ki se, sledeč svojemu naravnemu nagonu, združujejo v pravični borbi za svoje in svojih otrok telesno in moralno zdravje.

Temu naravnemu klicu bomo sledili učitelji tudi v bodoče, ker hočemo biti v demokratični državni skupnosti enakovredni člani ter se na ljubo kakršnikoli socialni mistiki ne moremo in ne smemo odpovedati pravicam do vseh onih pogojev, ki nam jamčijo človeka vreden obstoj, ki je tudi edino jamstvo za naše uspešno vzgojno delo med narodom. Zato kličemo ponovno vsem, ki še niso člani naše stanovske organizacije: Ne stojte ob strani, marveč pridite in pomagajte nam graditi našo skupno lepšo bodočnost!

Predsedstvo JUU pri predsedniku kraljevske vlade

Predsednik kraljevske vlade g. dr. Milan Stojadinović je sprejel dne 27. novembra t. l. zastopnika JUU, in to predsednika Ivana Dimnika in podpredsednika Todora Dimitrijevića.

Z velikim zanimanjem in pozornostjo je sledil izvajanjem zastopnikov JUU o vseh šolskih in prosvetnih vprašanjih.

Obširnejše poročilo sledi v prihodnji številki »Učiteljskega tovariša«.

Naš glas

Ob prvem decembru

Prvi december je praznik naše domovine in države. Domovina ni samo zemlja, na kateri živi naš narod, ampak je tudi vse življenje, ki je na tej zemlji. Temu življenju je tudi posvečena misel prvega decembra. Da je to življenje realno in trdo, neusmiljeno do mnogih slabih in ponižanih in radodarno mnogokrat darov nepotrebnim — vemo vsi. Vemo tudi, da je to življenje naše domovine razcepljeno v neštevilne nijanse in kontraste, katerih spoznavanje je mnogim v bridkost, mnogim v očitanje, nekaterim v vzpodbude za novo delo, nekaterim pa tudi delo nepotrebno. Življenje naše domovine se za to ne meni mnogo in gre svojo zakonito pot dalje v bodočnost.

Misel, ki danes druži življenjske sile naše domovine, je skrb za to, da se obranimo pred močnimi silami drugih narodov, ki se žele poslužiti naše domovine kot kruha, ki ga ukrademo beraču. Jasno je, da bomo močni le v slogi in ugledni le po vztrajnem smotrnem delu, a kdo danes še stvarno in resno urejuje življenje naše domovine in ublažuje veličino njegovih kontrastov?

Primimo za novi plug in storimo kar moremo in znamo, da bo življenje naše domovine napredujoče v slogi in moči ter v dosegljivi sreči večine ljudi. Nikogar ne izključujmo iz področja našega dela, tudi tistega nebogljenčka ne, ki ne premore čevljev pozimi, kruh bolj redko, a ljubezni drugih nikdar. —

Tudi pri brezposelnih tovariših se mora danes, ko napredek domovine rabi delavcev, ustaviti naša misel. Ali niso oni bolečina velike rane naše domovine? Kake misli so v njih danes, ko vsi dajemo svoje sile z ljubeznijo domovini, a njihove zmožnosti, njihovo voljo do napredujočega dela, njihov mladi čas ona odklanja, ker nima za nje črnega kruha ob sicer obilnih pekah belih zamesi. Nima samo posameznik dolžnosti do skupnosti, tudi skupnost jih ima do posameznika. Delajmo po prvih, a zahtevajmo tudi izvrševanje drugih.

Danes je praznik države. Danes se morajo predvsem utrjevati in poglabljati pri vseh slojih našega naroda tiste temeljne misli, na katerih sloni naša državna skupnost. Vedeti moramo, da se te misli in ideje nad idejami in mislimi slučajnih nosilcev oblasti, da so globoko utemeljene v zgodovinskem dogajanju in vredne, da se jih vsak zaveda. Sitemu človeku boš kmalu lahko dopovedal, kako nujna je naša dolžnost: čuvati našo državno skupnost, lačen bo bolj mislil na prazen želodec in te ne bo mnogo poslušal, brezposeln bo razmišljal po svoje, a človek s tisočaki bo mislil, da je storil dovolj za državo, ko si je pripravil denar, in ostal boš sam ob zavesti, da je za krepko državno skupnost potrebna vrv, spletena iz številnih tanjših vrvic, ne pa kup nerazmotanih klobčičev niti ob navidezno krepki vrvi. — Nekateri bodo tiho, nekateri pa v preživelih oblikah govorili o naši državi, a vsi bodo imeli svoje smotre.

Mi učitelji — ki nismo ljudje tisočakov, a vidimo v duše sitih in lačnih ter dejanja ljudi, ki ne dajejo Bogu kar je božjega in ne carju kar je carjevega, ampak vse sebi in svoji žlahti — bodimo nositelji in utrjevatelji prave zavesti življenjske in državne skupnosti. Ne v besedah, ampak v vztrajnem klesanju mladine in ljudstva za boljšo bodočnost države bodi naše skupno delo.

Vsi na delo!

Naš pokret se je razmahnil neverjetno hitro. To nas navdaja s ponosno zavestjo, da smo ubrali pravo pot, ki nas končno mora voditi do cilja. Da pa ta cilj čimprej dosežemo, je nujno potrebno, da nihče izmed nas ne stoji ob strani, da vsi sodelujemo. V članku »Smernice in cilji so nakazani problemi, ki so najbolj aktualni, saj jih je spoznal že vsak izmed nas. Zavedamo se sicer, da stavljene naloge niso lahke, a to nas ne sme prestrašiti. Nasprotno! Še z večjo vnemo se moramo vreči na delo. Za naloge, ki jih specialno mi učitelji srečujemo pri vsakem koraku svojih prizadevanj, zainteresirajmo tudi širšo javnost. In čim več nas bo aktivno pri delu, tem večji bodo usnehi. Tu mislimo predvsem tudi na mlade tovariše in sploh na vse, ki se čutijo **mlade po mišljenju.**

Pišite, kako si zamišljate izboljšanje učiteljske predizobrazbe, kakšne praktične izkušnje ste doživeli na učiteljišču z pridobljenim znanjem, na kakšna zaročanja ste naleteli pri oficialnem izvenšolskem delu. Poročajte tudi o uspehih in kako ste jih dosegli. Dokažite, v kakšne nemogoče situacije vas postavlja mizerno gmotno stanje in nesigurnost na službenem mestu. Sporočite, kaj vam otežkoča šolsko delo. Navajajte konkretne primere. Polemizirajte z že objavljenimi članki. Kritizirajte in dajajte nasvete.

Po božičnih počitnicah se prične načrtno delo za proučavanje vasi. Naloga je ogromna in zahteva celih delavcev. Ko jo boste praktično izvrševali, sporočajte, kaj ste zanimivega dognali, kakšne težkoče ste srečali, na katere nove probleme ste naleteli, prosite za nasvete in svetujte.

Predvsem pa ne pozabite stroge avtokritike.

Tako bo naše prizadevanje dobilo še večji poudarek kolektivnega hotenja in stremljenja. — **Na delo! Vsi!**

Uredniški odbor.

Smernice in cilji

> **Vstran rokavice in božajočo mehkobo!** Kdor ne prenese trdih besed, naj se potuhne pod odejo. Za vsak primer pa naj pomoli na zrak samo nos, da ga lastni smrad ne zaduši.
>
> **Darevič**, v 18. št. »U. T.«

Imamo navado, da gledamo na prilike in dogajanja v širokem svetu z domače žabje perspektive. Zato nas je čas v velikih zgodovinskih periodah navadno prehitel in preden smo se jasno zavedli, kaj je hotel od nas, smo že precej zaostali. Tako smo vedno capljali nekje zadaj, se oprijemali na misli in ljudi dvomljive vrednosti, se izgubljali v meglenih frazah, bobnali prazno tovarištvo in kulturolovstvo, se samozavestno trkali na prsa, previdno molčali o lastnih napakah, zvesto služili interesom tistih, ki so vedrili in oblačili na političnem nebu mile domovine, slepo verjeli njih lepim lažem in mislili smo, da služimo s tem interesom najširših narodovih plasti.

Kdor bo pisal kritično zgodovino slovenskega učiteljstva, bo moral ugotoviti, da se je velika večina tega učiteljstva pustila zavedno ali nezavedno izrabljati od tanke plasti izkoriščevalcev. Temu se končno ni čuditi. Pod lepo masko človečanstva in lažnega nacionalizma se je skrivalo marsikaj, kar bi v luči znanstvene kritike in objektivne presoje dobilo popolnoma nove, docela izpačene podobe. Slovenski učitelj s svojo pomanjkljivo izobrazbo, postavljen v sredo družabnih trenj

VSEBINA:

»Razpadanje družbe«.
Predsedstvo JUU pri predsedniku kraljevske vlade.
Naš glas: Ob prvem decembru. — Vsi na delo! — Smernice in cilji. — Naša stanovska zavest. — Učitelj in njegovo delo. — Ali čutiš? — Kje si zlata svoboda in tovarištvo.
Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

polpretekle dobe, gmotno odvisen od vladajočih plasti, na milost in nemilost predan njihovi samovolji, ni znal ločiti zrna od plevela. Pomanjkanje inteligence ga je privedlo do spoznanja, da je miselnost politične stranke, ki ji je pripadal, evangelij vsega njegovega nehanja in delovanja. To ga je nujno moralo privesti v konflikte z okolico. Njegovo ozko obzorje, utesnjeno v liliputanske lokalne borbe, mu je ubijalo voljo do osamosvojitve. Zato se je oslanjal na momentane zmagovalce v teh bojih, zvesto izpolnjeval njih povelja, se tepel za ideale, ki so celo njemu samemu bili tuji, in vedno znova podlegal v strahu za skopo odmerjeni kruh. Vse to je vzbudilo v edinem resničnem Slovencu, ki je videl čez domači plot daleč v široki svet, v Ivanu Cankarju upravičen gnev, da je ogorčeno pljunil in zakričal: »Hlapci-«

Toda Cankarjeva beseda se je izgubila kakor glas vpijočega v puščavi. Ekonomske in socialne prilike v Sloveniji se od tistega časa niso nič izboljšale, temveč le poslabšale po železnih zakonih gospodarskega razvoja. Ekonomska kriza se je pričela odražati v vsem javnem življenju, najbolj v obstoječih kulturnih društvih, ki so končno popolnoma zgrešila svoje smotre. Srditost političnih bojev je privedla tako daleč, da so bojujoče se struje vsakokratni režim istovetile z državo. Kulturna društva, v katerih so bili učitelji glavni delavci, so strankarske struje izrabljale v svoje namene. Stranke so izrabljale učiteljev neizčrpni idealizem, požrtvovalnost in delo ter ga končno prisilile, da se je oddaljil od resnične narodne miselnosti. Posledice so bile katastrofalne. Na lastni koži jih bridko občutimo še danes . . .

V te razrvane razmere je stopila mlajša učiteljska generacija. Njo, ki na obstoječem stanju ni nosila nobene krivde, je neznosna situacija močno dojmila. Uvidela je, da so učiteljstvu za rehabilitacijo njegovega položaja potrebni širši razgledi, večji znanstveni razmah, osvoboditev od moralnega in gmotnega pritiska, kolektivnih naporov in **resničnega** tovarištva, ki izvira iz skupnih gmotnih in moralnih potreb in da je tej stanovski zavesti treba **podrediti vse javno udejstvovanje učiteljstva.** Spontano se je iznesel zaključek: **Tako ne gre več dalje!** Rodil se je učiteljski pokret z edino pravilnim hotenjem: Nazaj k narodu, da upostavimo z njim prepotrebni kontakt! Nazaj k šoli! Proč s hlapčevanjem in slepomišenjem! V člankih, ki so do sedaj izšli v »Našem glasu«, so mladi učitelji točno dokumentirali svoje hotenje. Sile, ki izvirajo iz njega, pa moramo sedaj praktično in sistematično usmeriti.

Glavni cilj je označen že z gesli, navedenimi v prejšnjem odstavku. Doseči ga bo mogoče samo posredno, postopoma, z osvajanjem delnih ciljev, ki so sledeči:

1. **Nujna reforma učiteljišča. Prilagoditev izobraževanja učiteljskega naraščaja na prakso.**

2. **Stalnost in izboljšanje materialnega položaja.**

3. **Upoštevanje učiteljevega mnenja pri reševanju vseh kulturnih vprašanj v državi.**

4. **Svobodno delo v šoli.**

5. **Pravilen odnos do izvenšolskega dela.**

6. **Točna ugotovitev kulturnih potreb slovenskega podeželja.**

7. **Temeljita reforma osnovne šole v smislu sodobnih pedagoških izsledkov in potreb naroda.**

Misel vodilja pri vsem tem delu nam mora biti misel na šolo, kajti samo šola nam mora postati center pravega in resničnega kulturnega udejstvovanja. S temeljitim, smotrenim prizadevanjem, ki smo se mu posvetili nemoteni in z vso voljo, bomo narodu več koristili, ko z izpostavljanjem v raznih kulturnih društvih. To pa vsaj dotlej, dokler se popolnoma ne osamosvojimo.

O vsem tem bomo morali še obširno govoriti. In kar bmo govorili, **bomo podprli z neizpodbitnimi dokazi in konkretnimi zahtevami.** Le tako bo naše delo uspešno, le tako se bomo izognili nevarnosti, da se ne razlije v pesek.

-es.

Oskar Kudales